

I. M. Kaщeнko, учитель початкових класів Гадяцького ліцею № 2 імені Михайла Драгоманова Гадяцької міської ради
Kashchenko Iryna, Primary School Teacher, Mykhailo Dragomanov Hadiach
Lyceum No. 2 of Hadiach Town Council
E-mail: kaschenko77@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0009-0009-5549-1242>

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Розглянуто особливості застосування методу проєктів в Новій українській школі як одного із ефективних засобів формування ключових компетентностей здобувачів освіти. Проаналізовано особливості використання проєктної діяльності на різних етапах розвитку дитини, її вплив на формування психічних процесів, пізнавальних інтересів, пошукової активності, ініціативності. Обґрунтовано доцільність використання принципів наступності та перспективності під час упровадження проєктів на різних суміжних ланках освіти. Подано класифікацію цього методу, його структуру і можливості застосування під час опанування предметів та інтегрованих курсів.

Проаналізовано ключові особливості впровадження проєктної діяльності в дошкільну, початкову та середню ланки сучасної української освіти. Наведено приклади навчальних дисциплін для першого та другого циклу навчання в НУШ, які є сприятливим простором для реалізації цікавих освітніх проєктів.

У публікації обґрунтовано необхідність залучення всіх учнів класу до виконання посиленої пошукової праці, наголошено на важливості долучення до пізнавальної діяльності здобувачів освіти з різним багажем знань, вмінь та навичок. Звернено увагу на те, що кожній дитині слід створити належні умови для розумової праці, комфортне середовище, у якому б теоретичні знання трансформувалися у практичні можливості та необхідний життєвий досвід. Також аналізується роль учителя під час навчання, реалізованого методом проєктів. Зазначається, що педагог повинен застосовувати сучасні освітні стратегії, які спонукатимуть дітей взаємодіяти з однолітками, сприятимуть їхньому соціальному розвитку, навчатъ виражати свою думку, брати участь у прийнятті важливих рішень. Це стане запорукою компетентнісного зростання учнів.

Ключові слова: метод проєктів, проєктна діяльність, компетентність, ключові компетентності, наскрізні вміння, сучасна освіта.

PROJECT-BASED ACTIVITIES AS A MEANS OF DEVELOPING STUDENTS' KEY COMPETENCIES IN THE MODERN UKRAINIAN SCHOOL

The author examines the peculiarities of implementing the project method in the New Ukrainian School as one of the effective tools for developing students' key competencies. The use of project-based activities at different stages of a child's development, and their impact on the formation of mental processes, cognitive interests, inquiry skills, and initiative, is analyzed.

The necessity of applying the principles of continuity and perspective in implementing projects across different interconnected levels of education is substantiated. A classification of the project method, its structure, and its application across various subjects and integrated courses are presented.

The key features of implementing project activities at the preschool, primary, and secondary levels of modern Ukrainian education are explored. Examples of academic disciplines from the first and second cycles of study in the NUS are provided, highlighting favorable opportunities for introducing diverse educational projects.

The article stresses the need to engage all students in meaningful inquiry-based activities, emphasizing the importance of involving learners with different levels of knowledge, skills, and abilities. It highlights that each child should be provided with appropriate conditions for intellectual engagement and a supportive environment where theoretical knowledge is transformed into practical skills and valuable life experiences.

The author also examines the teacher's role in learning through project-based methods, noting that educators should apply modern teaching strategies that foster peer interaction, promote social development, and encourage students to express their opinions and participate in important decision-making processes. Only under such conditions will teachers observe the desired outcomes: the growth of their students' competencies.

Keywords: project-based method, project activity, competence, key competencies, cross-cutting skills, modern education.

Постановка проблеми. Стрімкий науково-технічний прогрес, нові відкриття та досягнення сучасного суспільства ведуть до постійних оновлень у всіх сферах людського життя. Наші

сучасники прагнуть бути конкурентоспроможними, успішними і затребуваними на ринку праці, а для цього треба постійно розвиватися, удосконалюватися, вміти навчатися та оновлювати знання,

здобуті в закладах освіти. Також слід мати набір відповідних компетентностей, необхідні життєві і соціальні навички, щоб упровадити свої проєкти. Допомогти нинішньому поколінню вирішити всі ці актуальні завдання покликана освіта, яка повинна здійснювати потрібний вплив та забезпечувати необхідні трансформації кожної особистості, розвиток її талантів та здібностей.

НУШ має різноманітні інструменти, їй доступний великий арсенал методів та прийомів, які можуть допомогти кожній дитині, кожному громадянину реалізувати свій особистісний потенціал.

Одним із провідних та дієвих методів є проєктна діяльність, яка розглядається українськими вчителями як фактор розвитку та засіб формування освітніх компетентностей, творчості та допитливості сучасних школярів.

Аналіз актуальних досліджень. Метод проєкту не є принципово новою технологією. Проєктування виникло у 20-ті роки минулого століття у США. Батьком проєктної діяльності вважають американського філософа, психолога та реформатора освіти Джона Дьюї. Він вперше поєднав пізнання і діяльність, стверджував, що дитина пізнає нове не заради самих знань, як думали попередники, а заради діяльності, вона цікавиться саме тим, що може зробити самотужки.

Одному з послідовників Джона Дьюї – Вільяму Герду Кілпатрику – вдалося вдосконалити систему роботи над проєктами. Під проєктом він розумів цільовий акт діяльності, в основі якого лежить інтерес дитини. Надзвичайно важливо було показати дитині її особисту зацікавленість у здобутті цих знань.

Відкидаючи традиційну школу, Кілпатрик пропонував провадити навчальний процес як організацію діяльності дитини в соціальному середовищі, орієнтовану на збагачення її індивідуального досвіду. Вільям Герд Кілпатрик став основоположником методу проєктів. Він надавав провідне місце в навчанні проєктній діяльності.

І досі цей метод широко використовують у різних країнах світу. Теоретичні й концептуальні положення проєктної технології в українській педагогіці досліджують Н. В. Борисова, Т. В. Качеровська, О. Е. Коваленко, О. М. Пехота, Г. М. Романова, С. О. Сисоєва та інші.

Вітчизняні дослідники зазначають, що проєктна діяльність – це система навчання, за якою учні набувають знання, уміння і навички у процесі планування та виконання практичних завдань-проєктів. Діти отримують не лише можливість вирішувати навчальні проблеми, а здобувають певний життєвий досвід, який допоможе у майбутньому самостійному житті [1, 2, 4, 6, 7].

Мета статті – висвітлити особливості використання методу проєктів в сучасній українській школі як дієвого способу формування ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Натепер метод проєктів вважається одним із перспективних видів навчання, бо створює умови для творчої самореалізації молодого покоління, поліпшує мотивацію до отримання знань, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей [1].

Проєктну діяльність можна організовувати на різних етапах розвитку дитини, на будь-яких предметах, під час уроків і в позаурочний час. Широкий спектр навчальних і творчих завдань, різний час на підготовку та виконання, цікаві шляхи вирішення поставлених проблем, спілкування з однолітками робить проєктну діяльність багатофункціональним засобом сучасної освіти.

Проєкт – це сукупність комплексних дій, спрямованих на розв’язання конкретної проблеми в певному місці за певний період часу.

Метод проєктів – педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових (часто шляхом самоосвіти).

Проєктна діяльність – це особливий вид розумової діяльності, характерними рисами якої є самостійний пошук необхідної інформації, її творче перетворення в матеріальний результат [7, с. 259].

Під час проєктної діяльності здобувачі освіти набувають такі необхідні вміння і навички: планувати свою роботу та її можливі результати; використовувати різноманітні джерела інформації; самостійно збирати і накопичувати матеріал; аналізувати, зіставляти факти, аргументувати свою думку; приймати рішення; установлювати соціальні контакти (розподіляти обов’язки, взаємодіяти один з одним); створювати «кінцевий продукт» – матеріальний носій проєктної діяльності (доповідь, реферат, фільм, календар, журнал, проспект, сценарій); представляти створене перед аудиторією; оцінювати себе та інших [7, с. 260].

Також завдяки реалізації методу проєктів діти навчаються: якісно виконувати будь-яку роботу; досягати поставлених цілей; застосовувати набуті знання, уміння та навички; конкурувати із іншими; бути оптимістами.

Упроваджуючи метод проєктів, учителю варто враховувати вікові особливості дітей, рівень підготовки здобувачів освіти, навчальний предмет, заплановані мету та результати освітньої діяльності.

Класифікація проєктів: за видами діяльності – дослідницькі, інформаційні, творчі, ігрові, практичні; за предметно-змістовими напрямками: монопроєкти (в рамках одного предмета), міжпредметні; за кількістю учасників: індивідуальні, парні, групові, колективні; за характером контактів: внутрішньокласні, внутрішньошкільні, регіональні (у межах однієї країни), міжнародні; за терміном виконання проєкту: мініпроєкти, короткотривалі, довготривалі [6, с. 76].

Структурування проекту включає п'ять основних етапів, для реалізації деякої проектної роботи можна виконувати лише три з них: пошуковий, практичний, презентаційний.

Етапи проектної діяльності: 1) пошуковий – визначення теми проекту; пошук та аналіз проблеми; висування гіпотези; постановка цілей; обговорення методів дослідження; 2) аналітичний – визначення джерел інформації; аналіз зібраної інформації; пошук оптимального способу досягнення цілі проекту; побудова алгоритму діяльності; коротке планування роботи; 3) практичний – виконання запланованих кроків; 4) презентаційний – оформлення кінцевих результатів; підготовка до проведення презентації; захист проекту; 5) контрольний – аналіз результатів; коригування; оцінка якості проекту [4, с. 20].

На сьогоднішньому етапі ефективність освіти вимірюють рівнем сформованих компетентностей. Компетентнісні результати навчання і виховання молодого покоління повинні відповідати сучасним вимогам життя. Тобто всі знання повинні характеризуватися значущістю, бути корисними, необхідними для досягнення важливих цілей та реалізації майбутніх проектів [3].

Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну або подальшу навчальну діяльність [5, с.14].

Компетентність – це явище багатогранне, поєднує знання, вміння, досвід, з'єднує в одне ціле особистісну і соціальну складові сучасної особистості, дає передумови для плідної діяльності та співпраці.

Кожна освітня галузь (мовно-літературна, іншомовна, математична, природнича, технологічна, інформатична, соціальна і здоров'язбережувальна, фізкультурна, громадянська, історична, мистецька) має потужні ресурси, завдяки яким можна сформувати всі освітні компетентності. Цей потенціал має бути реалізований наскрізно у процесі навчання кожного предмета або курсу.

Дієвим способом переходу на компетентнісні засади є метод проектів як сучасний дидактичний засіб забезпечення ефективного навчання учнів НУШ, оскільки дає змогу формувати у здобувачів освіти не тільки ключові компетентності, а й необхідні наскрізні вміння: розв'язувати проблеми; критично мислити; виявляти креативність; співпрацювати; ефективно спілкуватися; керувати своїми емоціями; виявляти ініціативу; оцінювати ризики і ухвалювати рішення; логічно доводити свою думку; вдумливо читати [5, с.16].

Метод проектів є ефективним інструментом підготовки компетентнісної особистості, і втілювати елементи такої важливої діяльності варто розпочинати ще в дошкільному віці.

Виконуючи з дітьми різноманітну нескладну проектну роботу, вихователь закладу дошкільної

освіти закладає основи майбутньої більш складнішої пошукової та пізнавальної діяльності, яка буде цікавою та корисною дітям і дасть плідні результати у початковій школі.

Процес набуття знань про навколишній світ, рідний край, пори року, живу і неживу природу можна перетворити на захопливі мініпроекти, які занурять малюків у цікавий світ досліджень, поповнять знання малих науковців, подарують позитивні враження. До такої роботи можна залучати і батьків дошкільнят, старших братів та сестер, це допоможе віднайти спільні інтереси дітей та старшого покоління, відволіче від комп'ютерних ігор та розваг, які вже є невід'ємною частиною життя дітей 4–5 років.

Проектну діяльність у ЗДО слід організовувати, ураховуючи вікові особливості, мінімальний життєвий досвід здобувачів дошкільної освіти, вона повинна давати дітям насолоду від процесу пізнання, формувати інтерес до теми, яка досліджується, розвивати психологічні процеси, особисті якості.

На вихователів покладається велика відповідальність та багато основної роботи щодо підготовки та реалізації проектів, проте всі витрачені зусилля будуть не марними, вони матимуть результати, які трансформуються у набуті знання, уміння і навички, їх можна буде застосовувати та використати у початковій школі.

Для цього вчителі початкових класів повинні тісно співпрацювати з вихователями дошкільних закладів, не забувати про наступність дошкільної та початкової освіти. Тоді педагогам буде легко прийняти естафету від дошкільної ланки і продовжити реалізацію здобутків проектної діяльності вже у школі.

Початкова школа – це майданчик, де є час і можливості випробувати весь арсенал доступних методик формування особистісних компетенцій, вибрати найефективніші та працювати над поступовим упровадженням їх у навчальну роботу.

Метод проектів може стати невід'ємною частиною навчально-виховної діяльності кожного учнівського колективу, як у першому циклі навчання (1–2 класи) так і в другому (3–4 класи). Правильно організована проектна робота дасть поштовх для розвитку психічних процесів, пізнавальних інтересів, стимулюватиме розвиток пошукової активності, ініціативності.

Навчальні предмети, інтегровані курси, які викладаються в сучасній початковій школі, є сприятливим простором для реалізації різноманітних проектів, а проектна діяльність є тим освітнім компонентом, який забезпечить досягнення всіх обов'язкових результатів навчання з кожної дисципліни.

У першому циклі навчання практику реалізації мініпроектів слід розпочинати поступово, спираючись на досвід дітей, здобутий у дошкільному закладі, крок за кроком вводити нові види роботи

<http://pano.pl.ua/postmetodika/>

та ускладнювати структуру проведення проєктної діяльності.

Особливу увагу варто приділити інтегрованим курсам «ЯДС» та «Мистецтво», які мають багато тем, розгляд яких можна провести у формі проєктів.

У 3–4 класах перелік предметів, із яких доцільно виконувати таку цікаву діяльність, треба розширити. При бажанні можна знайти відповідні теми і з математики, читання та мови. Дослідження математичних і мовних явищ, пошук інформації, робота в парах чи групах неодмінно дасть результати, вибудує оптимальні шляхи формування потрібних знань, умінь та навичок.

Також варто запропонувати дітям реалізувати кілька проєктів із інформатики, особливо це буде доречно в четвертому класі, коли школярі вже мають певний рівень підготовки та особистісний досвід, уміють здійснювати проєктну діяльність, працювати на комп'ютері, а доступ до новітніх гаджетів у кабінеті інформатики та вдома зробить процес створення проєктів ще цікавішим та захопливим.

На цьому етапі вчителям важливо пам'ятати про реалізацію принципів перспективності та наступності між суміжними ланками освіти і сформувати всі умови для ефективного навчання, забезпечити формування необхідних компетентностей учнів початкової школи, які будуть надійною основою для навчання на наступних рівнях загальної середньої освіти.

У середній школі зростає кількість предметів, діти мають серйозний багаж знань, володіють необхідними вміннями і навичками, відповідно розширюється діапазон можливостей для реалізації більш складних проєктів. На цьому етапі здобувачів освіти варто активно включати у проєктну діяльність, поступово ускладнюючи їхню пошукову та дослідницьку працю, даючи змогу самостійно обирати тему досліджень, без допомоги наставників здійснювати пошук оптимальних способів досягнення запланованих цілей власного проєкту.

Така навчальна праця стане запорукою розвитку як зовнішніх мотивів школярів (допитливості, прагнення бути дорослим, пізнавати нове), так і внутрішніх мотивів (почуття обов'язку, бажання вчитися, займатися самоосвітою).

Успіх проєктної діяльності буде залежати від багатьох факторів, але якщо діти навчені самостійно працювати, можуть користуватися різними джерелами для пошуку інформації, вміють застосовувати набуті знання на практиці, співпрацювати із іншими учасниками освітнього процесу, то результативність такої дослідницької праці буде високою, а всі цілі проєкту досягнуті.

Кожна дитина, працюючи самостійно чи в групі, зможе виявити свої найкращі якості, відчути свою значущість. Така діяльність посилить пізнавальні інтереси, допоможе усвідомити суспільну

цінність знань, зміцнить позитивне ставлення до інших людей.

До проєктної роботи варто залучати всіх дітей у колективі, незважаючи на різний рівень розвитку та неоднаковий запас знань. Для кожного школяра слід створити належні умови та можливості для продуктивної праці, при потребі надаючи необхідну допомогу та забезпечуючи надійну підтримку.

Особливо це стосується дітей з особливими освітніми потребами. Вони повинні брати активну участь в освітньому процесі, в усіх заходах та проєктах, які здійснює дитяча спільнота. Вчитель та асистент учителя усувають всі бар'єри (фізичні, інформаційні), що заважають досягати поставлених результатів. Педагоги повинні створити таке освітнє середовище, дібрати такі прийоми роботи, щоб діти, які потребують додаткової підтримки, активно розвивали ключові компетентності відповідно до своїх можливостей [5].

Роль вчителя під час організації проєктної роботи досить серйозна. Педагог виступає головним помічником дітей, співавтором всієї діяльності, яку ті виконують. Він закладає підґрунтя для здобуття необхідних знань, умінь та навичок, не забуває про послідовність та систематичність у кожному алгоритмі дій, вибудовує траєкторію розвитку школярів, вирівнює навчальні спроможності, створює ситуацію успіху.

Педагогу варто пам'ятати, що діти повинні мати можливість робити свій вибір, ухвалювати самостійні рішення та нести відповідальність за свої дії, знаючи, що вчитель – це друг, який завжди прийде на допомогу, не піддасть невірні рішення критиці чи осуду.

Мало створити стимулювальне до праці середовище, треба організувати навчальну діяльність таким чином, щоб була повага до кожної дитини, віра у її успішність та особисті зусилля. Тільки тоді вчитель побачить потрібні результати, компетентнісне зростання своїх учнів.

Роль учителя на всіх етапах виконання проєктів різна. Наставник спостерігає, мотивує, консультує, прогнозує, але не дає готових рішень. Учні здійснюють пошук, вибирають, аналізують, застосовують свої знання, презентують, оцінюють. У кожній сторони є свої обов'язки та місія. Задає тон проєктній діяльності вчитель, він показує своїм прикладом, як треба працювати, виявляти наполегливість та застосовувати креативність.

Педагогові треба обов'язково звернути увагу на підбір прийомів мотивації та організації пізнавальної та пошукової діяльності своїх учнів, застосовувати стратегії роботи, які спонукатимуть дітей взаємодіяти з однолітками, сприятимуть їхньому соціальному розвитку, навчать виражати свою думку, брати участь у прийнятті важливих рішень.

Варто не забувати і про формування демократичних цінностей, правових та громадянських основ, справедливості, рівності, уміння жити у сучасному світі, гідно поводити себе у конфліктних ситуаціях.

Особливо важливо навчити дітей використовувати здобуті ними знання та навички на практиці, вчитися впродовж усього подальшого життя.

Висновки. Проектна діяльність – це одночасно і метод навчання, і форма організації освітнього процесу. Це один із ефективних засобів формування сучасного освітнього середовища, яке покликане надавати дітям якісну освіту. Навчання через проектну діяльність створює умови для психоемоційного розвитку дитини, розвиває самостійність та незалежне мислення, зміцнює самоповагу та впевненість у собі, формує атмосферу довіри і взаємоповаги у дитячому колективі.

Правильно організована проектна діяльність забезпечує досягнення обов'язкових результатів навчання, визначених на всіх рівнях загальної середньої освіти, сприяє формуванню в молоді загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і предметних компетентностей, необхідних життєвих та соціальних навичок, що забезпечують її готовність до продовження навчання та життя у демократичному суспільстві.

Діти – найбільше багатство нашої країни, наш інтелектуальний скарб, їм належить творити нашу подальшу історію. І від того, наскільки якісною буде освіта, залежить майбутнє нашої Батьківщини, її розвиток та процвітання. Тому педагогам варто стежити за змінами та інноваціями в освіті, використовувати різні підходи до навчання школярів, розширювати діапазон педагогічних прийомів, вибирати тільки дієві методи роботи з дітьми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик В. І. Проектна діяльність – основа розвитку творчих здібностей молодших школярів. Початкова школа. 2013. № 5. С. 6–8.
2. Біліменко Л. В. Актуальність та значущість проектної діяльності. Початкова школа. 2011. № 6. С. 38–39.
3. Державний стандарт початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-п#Text>
4. Лук'янова Л. Б. Технологія організації проектної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2009. № 10. С. 16–21.

5. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.
6. Сисоєва С. О. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: метод проектів: практикозорієнт. зб. / Ін-т педагогіки України. Київ, 2003. С. 119–124.

URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1617/1/Sysoyeva_NPO_1_GI.pdf

7. Уйсімбаєва М. В. Проектна діяльність: теоретичні аспекти. Витоки педагогічної майстерності. Сер. : Педагогічні науки. 2014. № 13. С. 258.

URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_13_51

REFERENCES

1. Bilyk, V. I. (2013). Proektna diialnist – osnova rozvytku tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv [Project activities as the basis for developing the creative abilities of younger students]. Pochatkova shkola [Primary school], № 5. S. 6–8 [in Ukrainian].
2. Bilimenko, L. V. (2011). Aktualnist ta znachushchist proektnoi diialnosti [Relevance and significance of project activities]. Pochatkova shkola [Primary school]. № 6. Pp. 8–39 [in Ukrainian].
3. Derzhavnyi standart pochatkovoi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.02.2018 № 87 [State standard of primary education: Resolution № 87 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 21, 2018]. (u redaktsii postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.07.2019 № 688). [in Ukrainian] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-п#Text>
4. Lukianova, L.B. (2009). Tekhnolohiia orhanizatsii proektnoi diialnosti [Technology for organizing project activities.]. Imidzh suchasnoho pedahoha [Image of a modern teacher]. № 10. Pp. 16–21 [in Ukrainian].
5. Bibik, N. M. (ed). (2019). Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [New Ukrainian school: a guide for teachers]. Kyiv: Litera LTD, 208. [in Ukrainian].
6. Sysoieva, S.O. (2003). Osobystisno oriientovani pedahohichni tekhnolohii: metod proiektiv [Personally oriented pedagogical technologies: project method]. praktykozoriient. zb [a practice-oriented collection]. In-t pedahohiky Ukrainy. Kyiv, 119–124. [in Ukrainian]. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1617/1/Sysoyeva_NPO_1_GI.pdf
7. Uisimbaieva, M.V. (2014). Proiektna diialnist: teoretichni aspekty [Project activity: theoretical aspects]. Vytoky pedahohichnoi maisternosti [The origins of pedagogical excellence]. Ser.: Pedahohichni nauky. № 13. S. 258. [in Ukrainian]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_13_51

Цитувати: Кашченко І. М. Проектна діяльність як засіб формування ключових компетентностей учнів сучасної української школи. *Постметодика*. 2025. № 1. (144). С. 42–46.

Kashchenko I.M. (2025). Proiektna diialnist yak zasib formuvannia kliuchovykh kompetentnostei uchniv suchasnoi ukrainskoi shkoly [Project activity as a means of forming key competencies of students of modern Ukrainian schools]. Postmetodyka [Postmethodology]. 1 (144). 42–46. [in Ukrainian] URL: <https://ed.pano.pl.ua/handle/022518134/2105>